

GAZETA TRANSILVANIEI

Redacţia şi Administraţia
PIAŢA LIBERTĂŢII BRĂSOV
Telefon 226
Abonament anual 360 lei
Preţul pentru străinătate 800 lei
Anunţuri, reclame, după tarif.

Fondată la 1838 de George Bariţiu

Apare de trei ori pe săptămână

Prin tine însuţi, cetăţene, şi pentru
tine, la libertate, legalitate şi cinste.

Infiorătorul măcel din judeţul Hunedoara.

Ţărani români împuşcaţi de jandarmi pentru că s'au dus la votare.

Când scriem aceste rânduri, ne răsar înaintea ochilor umbrele ţăranilor români din comuna Mărgineni împuşcaţi în anul 1910 de jandarmii maghiari pentru curajul pe care l-au avut sub regimul maghiar de-a sta pe partea candidatului Partidului Naţional de pe-acele vremi de dureroasă pomenire. Dacă atunci moartea năpraznică a fiilor Ţării Oltului, răpuşi de gloanţele călăilor cu pene de cocoş, ne-a zguduit cumplit, ne-am consolatat la gândul, că ucigaşii flăcăilor noştri sunt reprezentanţii *duşmanilor seculari* şi că din sângele nevinovat vărsat şi din înscenarea aceluia firosos măcel va răsări odată şi odată libertatea poporului românesc.

Astăzi după 16 ani, în *România mare* înfăptuită din sângele mucenicilor dela Mărgineni şi din suferinţele şi jertfele cumplite ale întreg neamului românesc, măcelul se repetă în aceleaşi împrejurări dar sub stăpânirea românească. Deastădată figuranţii sunt ţărani din Hunedoara şi jandarmii d-lui Goga, cântăreţul pătimirii noastre. Voiad ţăranii să meargă la vot, ca să-şi exercite cel mai sfânt drept cetăţenesc, un căpitan de jandarmi criminal a înscenat o „revoltă” pentru ca să culce la pământ zeci de ţărani din comunele aparţinătoare secţiei de votare *Ruşii* din Ţara Haşegului. Ţăranul *Tineija Anichit* din comuna Boşorod, dus în agonie la Deva, înainte de-a închide ochii pe vecie a mai putut răspunde, la întrebarea procurorului: pentru ce a fost împuşcat, *că a fost împuşcat, pentru că s'a dus la votare...*”

Regimul averescan a încheiat alegerile cu o baie firosă de sânge. Petele roşii de pe mâinile catifelate ale d-lui Goga nu vor dispărea. În biroul său somptuos şi parfumat din ministerul de interne, în parlamentul ţării ca şi în localurile de distracţii delicioase petele se vor ivi tot din nou şi se vor întinde ca o pecingine reamintindu-i până în ultima clipă a vieţii sângele ţăranilor din ţinutul Haşegului.

Cel care a spart cel dintâi solidaritatea Ardealului, cel care ajuns la mărire, a voit de dragul unor ambiţii deşarte să răpună voinea şi dorul Ardealului, şi-a primit pedeapsa meritată: *Umbrele morţilor şi rănişilor dela Haşeg îl vor urmări până dincolo de mormânt.*

Iar voi scumpi morţi: *Moise Dedu* din Streii-Sân-Georgiu şi *Tineija Anichit* din Boşorod şi voi toţi cei greu răniţi şi azi poate morţi, dormiţi în pace. Jertfa voastră dure-

roasă de sânge se va înălţa ca şi tumul de tămăie către ceruri ca un protest viu, că Ardealul vea să fie guvernat nu prin crimă ci prin dreptate, pentru care au murit atâţia mucenici ai neamului.

Numele vostru, ca şi al ţăranilor dela Mărgineni căzuţi pentru dreptate acum 16 ani şi al înaintaşilor voştri, va rămânea pentru vecie înscris în Cartea suferinţelor şi jertfelor neamului românesc, iar dacă procurorul Ghişescu din Haşeg a oprit pe preşedintele organizaţiei Partidului Naţional din Hunedoara Dr. Aurel Vlad să depună pe mormântul vostru coroanele durerii şi recunoştinţei neamului românesc, îngropându-vă pe furis, astăzi toţi Românii din Ardeal, aflând vestea dureroasă a morţii voastre de martir, vă deplâng alătura de văduvele şi orfanii voştri păstrându-vă în veci amintirea.

Cum a decurs măcelul

Se ştie că în judeţul Hunedoara listele Partidului Naţional la alegerile pentru Camerele agricole, pentru consiliile comunale ca şi pentru alegerile de deputaţi şi senatori au înfruntat majorităţi covârşitoare faţă de listele guvernului. Infuriat probabil de marele succes al Partidului Naţional, guvernul a voit să stăcă un succes măcar la alegerile de Vineri pentru consiliul judeţean al judeţului Hunedoara, dând ordinul ca să oprească cu orice preţ pe alegătorii dela vot.

Urmarea acestui ordin a fost un infiorător măcel, iar lista Partidului Naţional, cu toată teroarea desăvârşită, a reuşit din nou cu o majoritate de peste zece mii voturi.

Despre împrejurările, în care s'a desfăşurat baia de sânge, primim din Cluj următoarele amănunte:

Alegătorii din comunele Ruşi, Vălecele bune, Vălecele rele, Gonjuga, Băiţar, Boşorod, Chitid, Oheba Streului, Strei-Sângeorgiu, Valea Sân-Georgiu şi Streul Săcel în număr de 1500 aveau să voteze la secţia Ruşi, prez dată de judecătorul Enescu.

„Azi nu-i votare”.

În comuna Streiul-Sângeorgiu, care este la imediată apropiere de Ruşi, se află un pod peste apa Streului. Aici erau postaji jandarmi cari opreau dela vot pe ţărani spunându-le: *Azi nu-i votare.* Alegătorii, împiedcaşi să-şi continue drumul, s'au oprit la locul, formând în cele din urmă un grup de 1500 de oameni. Ei au cerut jandarmilor să le arate ordinul ca să nu-i voteze, ceea ce bineînţeles că jandarmii n'au putut face. După câteva focuri trase în aer, jandarmii s'au retras înset iar oamenii au pornit mai departe spre Ruşi, care este la o distanţă de 5 km.

Coroana de jandarmi s'a refăcut însă la intrarea în comună, adăugându-se la cei 8 jandarmi de pe pod alţi 8, precum şi mai mulţi grăniceri. Mulţimea a fost din nou oprită la podul dela intrarea în comună, la un kilometru de localul de vot. Secţia de votare era în primăria comunei Ruşi, la marginea satului.

Aici, la podul dela Ruşi, se găsea plutonierul

major d'n Haşeg, anume Şere. Sătenii au fost somaţi să se oprească ceea ce au şi făcut. Atunci au început parlamentările. Plutonierul spunea cămenilor să se ducă înapoi, pentru că „nu e votare”. Sătenii au ripostat spunând: „Nu se poate, pentru că oamenii dela alte secţiuni au votat şi votează încă”.

În momentul acesta a venit căpitanul de jandarmi Ghiţă Morariu dela Petroşeni într'un automobil, în care se găsea şi un cumnat al său, preotul Romulus Ciocan, din Bretea.

În acest timp au sosit şi ultimii trei jandarmi cari se retrăseseră de pe podul celălalt. Jandarmii au trecut prin mulţime fără ca sătenii să le facă ceva. De şifel dacă ar fi vrut, puteau să-i dezarmeze pentru că nu erau decât 16 jandarmi.

Un singur incident s'a petrecut. Un sătean din Boşorod a vorbit mai răstăit. Căpitanul s'a dat jos din automobil şi l'a ameninţat. Atunci sătenii cu început să strige: — *Nu l lăsaţi.*

Sătenii au înconjurat automobilul şi căpitanul s'a urcat în maşină, iar incidentul s'a avut niel o urmă. Căpitanul de jandarmi susţinea că toată lumea trebuie să se înoarcă, pentru că nu este votare. Săteanul Pădurean Lazăr a cerut căpitanului să-i arate ordinul în scris.

După mai multe parlamentări sătenii au cerut ca o delegaţie să meargă la preşedinte şi dacă acesta va spune că nu se votează oamenii se vor întoarce liniştiţi acasă. Căpitanul le-a răspuns: Am să vă arăt eu vouă ordinul!

Şi astfel căpitanul nu a permis delegaţiei să treacă.

Între timp a sosit şi locotenentul de jandarmi Preceas, chemat probabil de căpitan. Locotenentul venea cu o trăsură din Haşeg. Acest ofiţer din fire mai violent, a provocat mai multe incidente cu oamenii. Un sătean, care fusese apucat de gât de către locotenent, l'a lovit cu un baston. Locotenentul a scos sabia şi l'a lovit în cap pe sătean, care însângera şi căzută la pământ. Mulţimea sătenilor nu a reacţionat şi a lăsat pe ofiţeri să se ducă dincolo de pod.

Peste puţin timp a sosit din direcţia Haşegului un automobil în care se afla un colonel pensionat din Deva, însoţit de încă doi domni. Toţi aveau biletul de liberă circulaţie şi ofiţerii le-au făcut loc, să treacă.

În momentul acesta cei 16 jandarmi s'au amestecat cu mulţimea sătenilor. În urma automobilului sătenii au putut trece podul. Atunci jandarmii au început să tragă salve de foc în aer. Unii săteni au răspuns aruncând cu pietre în jandarmi, fără însă a-i răni. Ei se îndreptau spre localul de vot, lăsând în urma lor pe jandarmi.

Măcelul.

Căpitanul văzând că mulţimea va ajunge la locul de vot înaintea jandarmilor, cari se împiedeau de arme, s'a aruncat într'un automobil cu mai mulţi soldaţi ordonând locotenentului să se urce într'o trăsură, în care au luat loc de asemenea mai mulţi jandarmi.

Vehiculele s'au oprit la 150 metri înaintea de localul de vot. Aici căpitanul a ordonat *împrăştierea în trăgători spre a primi pe săteni cu gloanţe.*

Jandarmii refuzând să tragă în populaţie, căpitanul l'a bătut cu sabia. Luând apoi arma unui soldat, căpitanul s'a aşezat la pământ în poziţie de tragere şi a început a împuşca pe sătenii cari se apropiaseră.

Primul a căzut mort pe loc ţăranul *Moise Dedu* din comuna Streiul-Sân-Georgiu, în etate de 37 ani, tată a doi copii. Gloanţele l-au pătruns în cap şi l-au eşit prin falca de jos.

A doua victimă e *Tineija Anichit*, în vârstă de

Din public *)

Marea contravenție comisă la Fabrica de zahăr din Bod

Statul român păgubit cu peste 20 milioane Lei

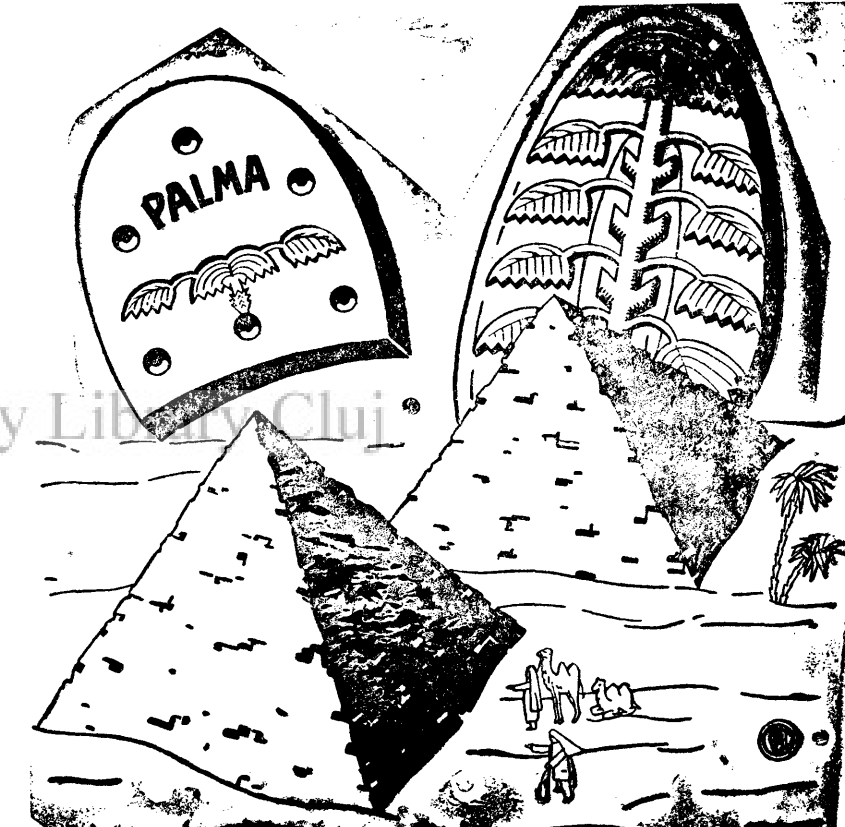
Prima următoare:
Deoarece rugărilor nelămurite ale cetățenilor contribuabilii, în baza unui ordin mai vechiu al ministerului de finanțe, au s-au în considerare, iar celor timbrate conform definiilor bizantine nu li se mai dă alfel un răspuns ori soluțiune, și rapoartele de contravenții se fură de lichele și se lasă chestiune de buzunar, ba dispar chiar și cererile pentru regularea drepturilor la pensiuine sau toate celele anexate, — am hotărât ca să fiu în curent onor, public cel puțina cu ouzele, cari ating binele cumpănat, interesele publice.
In consecință public următoarea cerere adresată Poștorului general:

Domnule Procuror General!
In urma apelului subsemnatului, șef de secție principal financiar în retrogere, domiciliat în Brașov Str. Petrosă No. 7, cu No. XXII 225/II-1924, și binevoit a reda dos. No. 1065/1924 Parchetului Tribunalului din Brașov cu îndrumarea, ca să se refacă controla și să se semneze prin un inspector financiar în cauza de contravențiune comisă de fabrica de zahăr din Bod-Brașov în dăuna Statului Român prin neachitarea taxelor de consumșie ereditate pe căte 6 luni încă de regimul unguresc, dar sedente după unirea Ardealului cu patria noastră — după 1 Decembrie 1918 — în suma de circa 1.500.000 Lei, cu dobânzile calculate de la sedența fiecarei rate lunare până la ziua achităreii.
Toate averile statului inamic — cu excepțiunea bunurilor particulare, — după unirea Ardealului cu regatul au devenit proprietatea Statului Român. Cu atât mai mult taxele de consumșie — impozite ținute în evidență la oficiul de control al Statului Român în fabrica de zahăr din Bod-Brașov. Și așa pe noi în România nu ne mai interesează după unire, că centrala din Budapesta a fabricii de zahăr din Bod-Brașov, ce operațiuni a făcut pe la caseria centrală a statului maghiar prin Budapesta.
Ratele lunare scadente după prima Decembrie 1918 au fost achitabile la perceptoratul Administrației Financiare din Brașov și nu la Budapesta, iar garanție avem fabrica de za-

hăr, care a comis contravențiua — frustrarea Statului Român — și n'a putut trece peste Tisa.
Parchetul Tribunalului din Brașov la 4 Ianuarie 1925 a transpus dosarul No. 1065/1924 la Administrația Financieră din Brașov. care la 10 Ianuarie 1925 cu No. E. 259 a transmis dosarul la Ministerul de Finanțe Direcțiunea Generală a Contribuțiilor Indirecte și Fondul Comunal, adică dosarul Parchetului No. 1065/1924 a urmat calea pe unde mi s'au furat primele rapoarte făcându-se atât din aceasta cauză de contravențiune, cât și din contravențiunea de 17.000.000 Lei comisă de fabrica de zahăr din Tg-Mureș — soră cu cea din Bod — cu zahărul din Ucraina adus ca pradă de război și depozitat acolo, un sperț de 72.000 Lei Va să zică peste 20.000.000 Lei bani ai Statului Român s'au traficat pe sperțul de 72.000 Lei și de atunci, adică dela 10 Ianuarie 1925, și până în ziua de azi nici o veste nici un rezultat ori soluțiune.
Adăpostul căutat eu contravențiile mai mari la Parchete avu scopul de a feri contravențiile de prescriere, căci în baza art. lege XVIII din 1899, dacă contravențiunea n'a fost trasă la răspundere în decurs de 5 ani dela comiterea contravențiunei, contravențiunea se prescrie, iar tărărea subsemnatului la băncile acuzărilor pe la toate forurile judecătorești chiar și după depunerea acuzei din partea acuzătorilor publici, avu scopul contrar: de a câștiga timp, ca contravențiunile să se prescrie. Așa a și reușit fabrica de zahăr din Bod-Brașov a se scăpa de contravențiunile mai mărunte curat financiar, cari cu amenzile puse în vedere de art. lege XVIII din 1899 treceau peste 1.500.000 Lei.
Vă rog respectuos, ca să binevoiți a dispune ca Parchetul Tribunalului din Brașov să și ceară dosarul No. 1065/1924 îndărăpt, dând un termen scurt Administrației Financiare din Brașov pentru redarea aceluia, cu atât mai mult, că refacerea controlului e imposibilă acolo, unde s'a trimis dosarul, deoarece legea ungurescă, ce o executam în Ardeal e cu totul
*) Pentru cele publicate în această rubrică răspunde autorul N. Bev.

necunoscută în Ministerul de Finanțe la București și afară de aceea acolo nu este nici un funcționar ardelean cu atât mai puțin specialist dela ramul de serviciu.
Am onoare a vă recomanda pentru refacerea controlului și semnare pe d-l Inspector financiarului Suelu din Brașov, Prundul Rozelor No. 2 ori pe d-l Inspector financiar Dr. Camil Velțan din Cluj, iar cele necesare și dovezile sunt la subsemnatul, fabrica de zahăr contravenientă cu registrele sale comerciale e la Bod și nimic la București.
Nici un interes românesc nu preiinde ca o sumă atât de însemnată să se lase și mai departe în posesiunea unei întreprinderi străine eu centrale la Budapesta pelângă dobânzile legale de 5% în ziua de azi și să și mai bătă jos de interesele Statului Român, de munea altărușă și patriotică a funcționarilor cinsiiți, cari și-au mai putut păstra sufletul curat și prin mizeriile Sodomei.
Renoiindu-mi scrierea în speranța satisfăcerii am rămas în Brașov, la 14 Mai 1926
Cu stima
Ioan Zăpârțan
șef de secție priac. financiar în retragere
La începutul lunii Iulie 1924 am fost citat la circumscripția poliției din Str. Lungă. Subcomisarul de anchetă — eu toate că din actele trimise dela Parchet a trebuit să se știea cui e cauza și că e vorba de interesele Statului, rânjind voios îmi spuse în față, că la ancheta acestor cauze el își face un sperț iar eu să o spelez. Mă întorsese de începutul facerii de dreptate.
A treia zi convenișim cu subcomisarul translator la anchetă, avansat la rangul de subcomisar din simțiu lucrător ai fabricii de zahăr din Bod, care fără a' fi întrebat îmi spuse că el a ridicat deja dela fabrica de zahăr 25 kgr. zahăr gratuit, iar despre subcomisarul de anchetă îmi spuse, că a plecat la concediu imediat după terminarea anchetei, de unde cu expirarea concediului, după propria mea convingere s'a reintors, sărmanului cu stomacul stricat îngreșoiat de anchetă. Afară de ancheta cu sperțuri mai veni și experțița unui neexpert.
Cauza de contravențiune a jungând înapoi la Parchet eu gâtul suel, fu lovită în cap. Folosindu-mă de receptul subcomisarului sperțar dat eu ocaziunea anchetei, am apelat-o.
Din cauza de contravențiune destul de gravă în care în baza art. de lege XVIII din 1899 trebuie aplicată amenda de 4-8

ori — sperț s'a făcut de repetite ori, dar interesele statului însă nu s'au valorificat.
Câte lichele, căși trăzătorii trăesc din sârghișta albimelor lucrătoare? Câte cauze drepte anchetate la fel zac acoperite de prav la archiva Parchetului, și căși și mai căși ticăloși scăpați de bucluc răd în puțina, bătăndu-și joc de justiție și de cel lezați.
Pe când falsificatorul de bancnote face dăună Statului prin falsificarea bancnotelor — a unor hărții de altcum fără valoare — se pedepsește, pe atunci sperțarul face dăună în unul și acelaș timp Statului și particulărilor prin falsificarea dreptății și nu i se întâmplă nimic.
Dacă funcționarii buni și cinsiiți n'ar fi fost înlocuiți cu lichele și sperțari cauza de contravențiune din chestie s'ar fi rezolvat de mult în cadrele ieșilor financiare fără de a fi avut nevoie de justiție.
O tempora, o mores!
I. Zăpârțan.
CINEMA APOLLO
Marți pentru ultima oară
"Lupta contra Berlinului"
Miercuri Joi și Vineri
"Sibylla din Paris"
Cu Raman Noreno și Barbara Lo Marr.
Vine!
"Necunoscutul"

INCĂLĂȚAMINTEA DURABILA
este în interesul sănătății și a economiei de bani o necesitate pentru orice om practic.
TOCURILE ȘI TALPELE DE CAUCIUC
"PALMA"
dublează durabilitatea încălțămintelor D-voastră, sunt mai efine ca pielea, vă dau un mers elastic și vă prezervă în vremea rea de răceală.

No. 565/926
Publicațiune de licitație
Comuna Turces, Județul Brașov, în ziua de 22 Iunie 1926, dă în antrepriză prin licitație publică minuendă lucrările referitoare la completarea apeductului, Proiectul de completare, devizele precum și condițiunile de licitare și contract se pot vedea la Primăria comunei. Oferte închise se vor înalata Primăriei comunei Turces până la 22 Iunie 1926 ora 12 a. m. Garanție 10%, depusă la caseria comunei.
Turces, la 6 Iunie 1926.
Ioan Gligora, V. Băncilă,
notar. primer.
443/1-1

CINEMA MODERN
Marți 9 pentru ultima oară
"Vârtejul Vieții"
Miercuri, Joi și Vineri:
Mare film Senzațional
"Viața unei Doamne din înalta Societate"
In rolul principal Eva Novak Vine!
"Domnule Locotenent Soția-mea"
Cea mai mare noutate a sezonului.

FOILETONUL „GAZETEI TRANSILVANIEI”

Scrisori din Franța.

Pentru ce Franța stărnește admirație?

Toată lumea admiră Franța. Dar pentru ce? — se întreabă dumșii ei, cu toate că, ei înșiși, în ura lor interesată, nu se pot opri de-a privi cu ciudă admirativă tot ce vine din Franța.
S'au așit invidioșii să imite ceea ce au văzut și văd la Francezi, să le dea chiar un lustru pe care lucrurile analoge franceze nu-l au, să le facă mai mari în sfârșit să uimească. Rezultatul a fost, însă, nul și, nici grandiosul pe care-l urmăreau, nici copia Franței, nu le-a putut asigura locul ce Franța a știut să-și croiască în concertul lumii.
Toți vizitatorii cari vin din Berlin sau din New York recunosc că amândouă aceste orașe

sunt impenabile, curate, și cu construcțiuni impozante. Totuși nu pot contesta superioritatea Parisului.
Cărui fapt, căror împrejurări speciale se datoraește acest sentiment, pe care Franța îl inspiră omenirii întregi?
Răspunsul este simplu, cu toată complexitatea lui. Franța nu caută admirația celorlalți; ea și urmează, instinctiv, drumul croit de destinele ei. Franța îndeplinește fără isforțări, ca ceva firesc, rolul mării; pe care soarta i l'a hărăzit. Dacă se înduloșază de suferințele micelor popoare, dacă se silește, cu sacrificii personale, să le vină în ajutor, dându-le puțința de-a

gusta din binefacerile vieții independente și din incomparabila civilizație franceză, o face pentru că Francezilor are în sânge conștiința datorilor lui față de restul omenirii. Francezul simte că este destinat să îndrumaze cu vorba și cu fapta, pe semenii lui. Rolul de educator al omenirii îi este dat de natură; cu el Francezul se naște și ar fi ce nepuțință să scoți din mințea Francezului credința nestărnută că trebuie să se sacrifice pentru binele celorlalți popoare.
Apoi gustul neîntrecut ce presară asupra tuturor producătorilor lui? Gustul acesta nu se poate nici imita, nici născoci; el este un suflet damnezeesc, pe care-l simțim, dar nu ni-l putem lămurii. Astfel se explică pentru ce sforțările celorlalți popoare au rămas, în acest domeniu, zadărnice.
Numai popoarele neo-latine ajung să meargă pe drumul

eroic de Franța. Ele nu înăscută prileperea mentalității serei lor mai mari la latinitate.
Toți eșii vor să urmeze exemplul Franței, să profite de învățămintele experiențelor ei, să o seconduze, ojung la o situațiune strălucită și, în cadrul lor, scântelază. Dovedă, poporul românesc, care, în Orientul balcanic îndepliniș rolul de reprezentant al latinității, după cum Franța, în Occident, îndeplinește în mod grandios același nobil ideal, stărnește admirație, când îl studiem în cadrul lui special, caracteristic, original. Este chiar unul din atributele popoarelor neo-latine de a și păstra personalitatea, suferind totuși influența înalțărilor lor.
Când, însă, un popor voește, nu să fie el însuși, ci să ojungă, prin comparație, să întreacă, cu aceleași mijloace, pe un altul superior, nu reuește decât să se dea palide copii și să se acopere de ridicaul, sau, în cazul cel mai fericit, să atragă, nu strigăte admirative, ei ridicări de umeri semnificative.
Franța este ea însăși. La ea toate acțiunile sânt rezultatul natural al unor simțiminte înăscute, pornirile ei idealiste sânt spontane, totul este liber leșit din inimă, nu produsul unor planuri chibzuite cu gânduri ascunse. Iată pentru ce Franța, aceiași de-a lungul veacurilor și în orice vremuri, a fost, este și va fi obiectul admirației celorlalți popoare.
Paris, Mai 1926.
Nicky.

De vânzare o casă familiară în Blumăna la loc frumos în fața soarelui, curte mare, dependențe, canalizare și tot aranjamentul în caz de cumpărare, în 35 zile se poate muta. Informațiuni la Ștefan Marko, comerciant și croitor de bărbați, Brașov, Strada Mihail Weiss No. 30. 420 1-2

